עין משפט נר מצוה

כב א מיי' פ"ו מהל' קרבן פסח הל"ט :
כג ב מיי' פ"ג מהל' אבל הל' ו :
כד ג מיי' שם פ"ג הל"ח :

לא קשיא כאן שמת לו מת בי"ד וקברו בי"ד כאן שמת לו מת בי"ג וקברו בי"ד (מת לו מת בי"ד וקברו בי"ד יום מיתה א] תופס לילו מדאורייתא מת לו מת בי"ג וקברו בי"ד יום קבורה מדרבנן אינו ב] תופס לילו) אלא מדרבנן, א"ל רב אשי לרב מרי ואלא הא דקתני אמר להו ר"ש תדעו שהרי אמרו אונן טובל ואוכל את פסחו ג] אבל לא בקדשים נימא ליה ד] קאמינא לך אנא יום מיתה דאורייתא ואמרת לי את יום קבורה דרבנן? קשיא, אביי אמר לא קשיא כאן שמת קודם חצות כאן שמת לאחר חצות קודם חצות דלא איחזי לפסח חיילא עליה אנינות אחר חצות דאיחזי לפסח לא חיילא עליה אנינות, ומנא תימרא דשני ה] ליה בין קודם חצות בין לאחר חצות דתניא לא יטמא מצוה, לא רצה ליטמא מטמאין אותו על כרחו ומעשה ביוסף הכהן שמתה אשתו בערב הפסח ולא רצה ליטמא ו] ונמנו אחיו הכהנים וטימאוהו בעל כרחו ורמינהי ולאחותו מה ת"ל הרי שהלך לשחוט את פסחו ולמול את בנו ושמע שמת לו מת יכול יטמא? אמרת לא יטמא יכול כשם ז] שלא יטמא לאחותו כך אין מטמא למת מצוה ת"ל ולאחותו לאחותו הוא דאינו מטמא אבל מטמא הוא למת מצוה ח] לאו ש"מ כאן קודם חצות כאן לאחר חצות? ממאי דילמא לעולם אימא לך אידי ואידי ט] לאחר חצות והא רבי ישמעאל והא ר"ע דתניא לא יטמא רשות דברי רבי ישמעאל ר"ע אומר חובה לא ס"ד דרישא דההיא ר"ע קתני לה דתניא ר"ע אומר נפש אלו הקרובים מת אלו הרחוקים לאביו אינו מטמא אבל מטמא הוא למת מצוה, לאמו י] היה כהן והוא נזיר, לאמו הוא דאינו מטמא אבל מטמא הוא למת מצוה לאחיו שאם היה כ"ג והוא נזיר, לאחיו הוא דאינו מטמא אבל מטמא הוא למת מצוה ולאחותו מה ת"ל, הרי שהלך לשחוט את פסחו ולמול את בנו ושמע שמת לו מת יכול יטמא? אמרת לא יטמא, יכול כשם שאין מטמא לאחותו כך אינו מטמא למת מצוה תלמוד לומר ולאחותו יא] לאחותו לא יטמא אבל יטמא הוא למת מצוה

רבא

תורה אור
ויקרא כא
במדבר ו
שם
שם

לא קשיא. דר"ש אדר"ש הא דקתני הכא אונן לא מייתי פסח, כשמת יב] וקברו בי"ד דיום מיתה דאורייתא ותפיס ליה מדאורייתא כדיליף ליה רבי יהודה לקמן והא דקתני לעיל אוכל פסחו, יג] כשמת בי"ג וקברו בי"ד דיום קבורה גופיה =דרבנן ולא תפיס לילו אלא מדרבנן ורומיא דתרתי מתני' קמייתא משני להו רב מרי אידי ואידי יד] ביום קבורה וכאן בפסח וכאן בשאר ימות השנה כדסלקינן לה מעיקרא ומאי אבל לא בקדשים אבל לא בקדשים של כל השנה כולה : הכי גרס לא תפיס לילו עמו אלא מדרבנן : **אמינא לך אנינות יום מיתה דאורייתא**. דהא מאנינות דאהרן מייתי לה לקמן והתם יום מיתה הואי : **ואת מקדרת יום קבורה**. דהוא גופיה מדרבנן והתם מודינא : **אביי אמר**. אידי ואידי ביום מיתה ולעולם אנינות לילה לר"ש דרבנן דקתני בברייתא פסח אינו בא באנינות' כשמת קודם חצות דרחמנא דחייה מהאי קרא דדרשינן כשהוא שלם הוא מביא ולא כשהוא אונן דקתני בפסחים טובל ואוכל פסחו אלמא מייתי ליה אונן כשמת אחר חצות דקדמה חובת שחיטת פסח לאנינות ותו לא דחיא ליה אנינות מלשלח טו] קרבנו ומיהו על כרחך ש"מ אנינות לילה דרבנן דאי מדאורייתא היא טז] הא לא הוה אכיל נהי דקדמה חובת שחיטה לאנינות אבל חובת אכילה לא קדמה ליה ואכילת פסחים לא מעכבא לאביי יז] אלא משום דאנינות לילה דרבנן והם לא העמידו דבריהם במקום כרת דדילמא ממנע ולא שחיט א"נ כיון דעל יח] כרחך שחטיה לאו אורח ארעא דנימרו ישחטנו ע"מ ליפסל הילכך אוכל פסחו אבל לא שאר קדשים אפי' ליל פסח, דהעמידו דבריהם במקום עשה ומתני' דדייקינן אי יט] מזמנו ליה אכיל ביום קבורה כדאמר רב אסי לעיל [דמת בי"ג וקברו בי"ד] אפילו מדרבנן לא תפיס ליה : **דשני לן**. (א) (מ)דאורייתא : **ורמינהי כו'**. מסקנא דמילתיה הוא דבעי לאתויי מגו רומייא ושינויי : **לאחותו מה ת"ל**. בנזיר קאי וכיון דכתיב לאביו ולאמו כ] כ"ש לאחותו : **אמרת לא יטמא**. רישא דברייתא בנזיר קא איירי כדתני לה לקמן בשמעתין וה"ק סיפא הרי שהיה נזיר והוא כ"ג והולך לשחוט את פסחו או למול את בנו ושמע שמת לו מת יכול יטמא? אמרת לא יטמא לא משום נזיר לא משום כ"ג לא משום פסח וכ"ש הכא דאיתנהו לכולהו : **ולמול את בנו**. דמילת זכריו מעכבתו מלאכול כא] פסחו : **לאחותו אין מטמא**. אלמא אתיא חובה דפסח ואסרה ליה להיטמא ומביא פסח אונן וקס"ד דתרוייהו קתני אליבא דר' עקיבא דאמר לא יטמא =מצוה והילכך לא מיתוקמא הך בברייתא אלא בשמת לאחר חצות דאתיא חובת פסח ודחיא למצות טומאה וקמייתא במת קודם חצות דאפקעתיה אנינות מפסח : **וממאי**. דטעמא דקמייתא משום דקדמה אנינות הוא דתוקמא לר"ש דאמר לעיל (ב) אין מביא פסח אונן, במת קודם חצות ולר"ע : **דילמא**. כב] (טעם) דר"ע לאו משום קודם חצות הוא והיכא דלא איטמי במת ואפילו כג] קודם חצות בעי למעבד פסחו, והכא משום דאיטמי הוא ואפילו מת לאחר חצות נמי קאמר ר' עקיבא יטמא משום דקסבר לא יטמא מצוה ואין לה תשלומין הילכך מטמאינן ליה וממילא אזל ליה כרת דה"ל טמא, ופסח יש לו תשלומין בשני והך דקתני לא יטמא רבי ישמעאל היא דאמר רשות הילכך כד] לא תדחייה מצות פסח בשביל רשות דטומאה ולעולם בין לרבי ישמעאל בין לר"ע אונן שלא נטמא מביא פסחו ואפילו מת קודם חצות דטעם דהכא לאו משום אנינות הוא כה] : **דרישא**. דההיא דנזיר ר"ע קתני לה דאומר מצוה הילכך לא מיתרצי אלא משום טעמא דקודם חצות ואחר חצות כו] היכא דמת קודם חצות קדמה לה חובת טומאה לפסח וטמא והוא הדין לאנינות דהא קדמה והיכא דמת לאחר חצות קדמה חובת פסח ומפקע לחובת טומאה והוא הדין לאנינות : **נפש**. בנזיר כתיב כל ימי הזירו לה' על נפש מת לא יבא וסמיך ליה לאביו ולאמו וגו' וכוליה קרא יתירא הוא דהא כתיב כז] (ליה) קרובים ורחוקים : **נפש אלו הקרובים**. לאו ממשמעותא היא דתיקשה לך אם כן למה נאמרו רחוקים דהאי לא כתיב תרתי קראי הוה מוקמינן ליה ברחוקים אבל השתא כח] דאיכתיבא תרי קראי נפש קרובים משמע שהן כנפשו: **לאביו**. מה ת"ל אם ללמד שלא יטמא לו הרי פירש קרובים ורחוקים אלא בא לפרט כט] את מי אסר את הקרובים אבל לא מת מצוה : **לאמו**. מה תלמוד לומר אם לאסור הרי למדנו, אם להתיר מת מצוה הרי למדנו, אלא לא הוצרך לנזיר לבדו אלא ללמדך שאם היתה בו עוד קדושה אחרת כגון שהיה כהן ונזיר התרתי לך בו מת מצוה ל] ממיעוט דלאמו, דדרשינן לאמו לא יטמא אבל מיטמא הוא למ"מ וכן כולם : **הרי שהלך לשחוט את פסחו** . לא] זה שהיה כ"ג ונזיר וניתוסף בו עוד דבר אחר המעכבו מליטמא שהיה צריך לשחוט את פסחו אף זה לאחותו פטרתי לך בו אבל מיטמא הוא למת מצוה דאם אינו ענין לנזיר לבדו תנהו ענין למי שיש בו כל אלו :

רבא

הרי שהיה הולך לשחוט את פסחו ולמול את בנו כו'. תימה היכי דייק מהכא דשחיטת פסח דוחה טומאת מתו שאני הכא שהוא כ"ג ונזיר וכי תימא אי לאו דבאפי נפשיה דחיא מתו לא היה צריך קרא למת מצוה דדחיא שלשתן דכיון דכ"ג ונזיר נדחים משום מת מצוה בשביל שהולך עדיין לשחוט את פסחו לא מימנע אפ"ה לומר כן *דהא לכהן הדיוט ונזיר איצטריך קרא אף על גב דכהן הדיוט לחודיה מיטמא למתו ויש פירושים שמוגה בהם משום הך קושיא דלא איירי *הכא בנזיר אלא בהולך לשחוט פסחו לחודיה ולא יתכן כלל דהייט ברייתא דמייתי בסמוך דמיירי בכהן נב] ונזיר ונראה דדייק משום דקתני הכא אמרת לא יטמא ובכולהו לא קתני הכי נג] משמע לא יטמא משום שחיטת פסחו ולא גרסינן ת"ל לא יטמא ועוד נראה לדקדק אי שחיטת הפסח לחודה לא דחיא טומאת קרובים ה"ל למתנייה ברישא דהולך לשחוט ט' הרי שהיה כ"ג ונזיר והולך לשחוט כו' כמו כהן הדיוט דתני ברישא דמעיקרא תני הקל יותר כי היכי דתני כהן הדיוט נד] קודם לנזיר ואח"כ כ"ג ונזיר : **הא** רבי ישמעאל הא ר"ע. פי' בקונטרס ואפילו מת לאחר חצות נמי קאמר ר"ע יטמא משום דקסבר לה יטמא מצוה ואין לה תשלומין הילכך מטמאינן ליה וממילא אזל ליה כרת דה"ל טמא דפסח יש לו תשלומין בשני ולא דמי לעשה דהשלמה דאתי עשה דפסח ודחי ליה לדאמר בריש תמיד נשחט (פסחים דף נט. ושם*) אע"פ שיש נה] לו תשלומין בשני :

נפש אלו הקרובים מת אלו הרחוקים. בנזיר בפ' כ"ג (דף מח:) גרס איפכא ועיקר ועושה שם [חדא] דרשא מלאביו ולאמו :

אכילת

[ובתוס' דברכות דחו זה בשם הר"ש מקוצי ע"ש]

גי' מהרש"ל הכא בכהן ונזיר כו'

[קצת כאן דברייתא וע"ש בתוס' בפסחים ועי' רש"ק]

נ"א דברייתא דקתני לא רצה מטמאין אותו אליבא כו'

שמחות פ"ד סוטה ג.

מגילה ג: ברכות יט: סנהדרין לה. נזיר מח:

[סוטה ג.]

[נזיר מח:]

גירסת ר"ק באנינות וקס"ד דהכך ברייתות תרוייהו קתני אליבא דר"ע וכ"ה בס"י

מבנה
מזקק על תשובת אביי
נסיון לדחות

במדבר ו:ו כל ימי הזירו לה' על נפש מת לא יבא
ו:ז לאביו ולאמו לאחיו ולאחותו לא יטמא להם במותם כי נזר אלקיו על ראשו

◆

שיטה מקובצת

א] מיתה תפיס לילו : ב] אינו תפיס לילו : ג] פסחו לערב אבל : ד] אנא קאמינא לך יום: ה] דשני לן בין : ו] ליטמא לה ונמנו : ז] כשם שאינו מטמא לאחותו כך אינו מטמא למת מצוה : ח] מצוה אלא לאו : ט] ואידי לאחר חצות : י] לאמו שאם היה : יא] לאחותו הוא דאינו מטמא אבל מטמא הוא : יב] כשמת בי"ד וקברו בי"ד : יג] פסחו כשמת בי"ג : יד] ואידי ביום קבורה : טו] מלשלח פסחו ומיהו תיבת קרבנו נמחק : טז] תיא לא הוה אכיל דנהי דקדמה תיבת האי נמחק : יז] לאביי . ס"א אבל אי סבירא ליה אכילת פסחים מעכבא אז מצי ר"ש למיסבר אנינות לילה דאורייתא ואפ"ה כיון דחל עליו חובת פסח קודם אנינות אכיל פסחו לערב דאי לא אכיל לא מצי להקריב ומיהו אע"ג דלא מעכב אכיל דלא העמידו כו' : יח] דעל כרחי' שחיט לאו אורח ארעא דנימרו רבנן ישחטנו : יט] אי מזמני ליה : כ] ולאמו כ"ש ולאחותו ס"א ואמו ואחיו איתינהו לדרשא אחריתי ברישא דברייתא למידרש לאחיו לא יטמא אבל מטמא הוא למת מצוה ולקמן בשמעתין מייתי לה וה"ק סיפא ולאחותו מה ת"ל הרי שהיה הולך כו' כלומר אם אינו ענין לנזיר לא לאיסור אחותו ולא להתיר מת מצוה דהא נפקא לן מרישא דקרא תניהו ענין להולך לשחוט את פסחו ולמול את בנו דמילת זכריו מעכבתו מלאכול פסח הס"ד . ומה"ד אמרת לא יטמא.כי היכא דנזיר אין לו לדחות נזירות מפני טומאת קרוביו כך שוחט פסחו אין לו לדחות פסחו מפני טומאת קרוביו ואינו יכול לפרש אותה בנזיר עצמו ולומר הרי שהיה הולך נזיר זה לשחוט את פסחו דא"כ מאי רומיא דמרמינן לה אדיוסף הכהן דילמא הא דקתני אמרת לא יטמא משום נזירות הוא דנזיר אין מטמא לקרובים : הס"ד ומה"ד לאחותו אינו מטמא אלמא את"א חובה כו' : כא] שלאכול פסח הס"ד ומה"ד ולאחותו אין כו' אתיא חובת פסח ואסרה כו' ומביא פסחו אונן : כב] דילמא טעמא דר"ע : כג] ואפילו מת קודם חצות בעי למעבד פסחו דאנינות לא דחיא והכא : כד] הילכך כיון דלאחר חצות הוא וחיילא עליה חובת פסח לא : כה] הוא ובקודם חצות לא מצינן מוקמי' ליה דא"כ אפי' יטמא רשות אמאי לא יטמא אם ירצה הא לא חיילא עליה חובת פסח וכ"ת משום תומרא דפסח א"כ מאי איריא ערב פסח אפילו ששה ימים קודם פסח נמי דהא הזאה שלישי ושביעי בעי הס"ד : כו] חצות דהיכא דמת קודם חצות קדמה ליה חובת טומאה לפסח ומטמא והוא הדין : כז] תיבת ליה נמחק: כח] השתא דאיכתבו תרי: כט] לפרט דאת מי אסר: ל] מצוה ממיעוטא דלאמו דדרשינן לאמו : לא] פסחו. ס"א ולמול את בנו אם אינו ענין לנזיר תניהו ענין לכל מי שהלך לשחוט את פסחו ולמול את בנו זה כו':לב] בכהן גדול ונזיר:לג] הכי אלמא משמע:לד] כהן הדיוט ונזיר ואח"כ כ"ג ונזיר:לה] שיש לפסח תשלומין בשני תיבת לו נמחק:

א"ל

◆

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה דשני לן בדאורייתא : (ב) ד"ה וממאי וכו' לעיל אונן אין מביא פסח במת :